ԹՐԹՈՒՐԸ

ՔՐՈՒՄԱԽԷՐ

Երբ մեր նախածնողքը արտաքսուեցան դրախտէն, և Կայէն սպաննեց իր Աբէլ եղբայրն մահուան հրեշտակը կանգնեցաւ Աստուծոյ առջեւ եւ ըսաւ.

— Տէր, մահուան տիրապետութիւնը այլ եւս նուիրագործուած է երկրիս վրայ։ Մարդը հաստատեց, թէ ինք արժանի է իր ճակատագրին։ Տուր ինձ իշխանութիւն, որ անոր կորստեան համար ինձ օժանդակներ գոյակերտեմ։

Ստուած կը համաձայնի։

Այն ատեն մահուան հրեշտակը կ'իջնէ երկրիս վրայ, ու սոսկալի ճիրաններ եւ արեան անյագ ծարաւ մը կու տայ առիւծին, իսկ անոր ալեծածան վարսերը՝ խիտ ու գեղնախայտ ճորի մը կը փոխարկէ։ Վագրն ու յովազը, որոնք նախապէս խաղաղօրէն կ'արածէին ոչխարներու հօտերուն առընթեր, յեղակարծուստ մեծ բիծեր կ'ունենան իրենց փայլուն մորթերուն վրայ եւ արիւնարբու գազաններ կ'ըլլան։ Ցիներն ու արծիւները, կը սկսին ահաւոր կերպով վայել օդին մէջ, եւ իրենց սոսկալի ճիրաններով ոչնչացում ու մահ կը սփռեն հովիտներուն մէջ։ Վիթխարի ու թունաւոր օձեր՝ կը սկսին ժայռերու քղանցներն ի վար սողսկիլ՝ ազատագուշակօրէն սուլելով։

Կարճ ժամանակ մ'ետք, արդէն ամէն կողմ անհաշտ ատելութիւնն է որ կը տիրապետէ։ Այն իսկ մահուան հրեշտակը, տեսնելով իր առաջացուցած սարսափը, կը խղճահարի. սակայն կը խաղաղի, ըսելով.

— Մարդը, ինքն ստեղծեց այս կեանքը իրեն համար։ Ան՝ ձգեց դրախտին խաղաղութիւնն ու անդորրութիւնը, եւ ուզեց պայքարիլ, փոխանակ իշխելու։

Այսպէս կ'ըսէ ան, ու կը բնակեցնէ առնապատները ամենասոսկալի գազաններով, եւ գիշերները կը սահմանէ ամենէն ահաւոր գազանութիւններու համար։

Յետոյ, մահուան հրեշտակը կը թռչի դէպի մարգկային առաջին բնակարանը, կ'իջնէ Աբէլին սիրական ու սգաւոր քրոջ՝ Միրզային փոքր պարտէզին մէջ, ուր ան՝ ծաղիկներ ու ծառեր կը խնամէր։ Այս պարտէզը դրախտին մէկ մանրանկարը կը ներկայացնէր իր զովասփիւռ շուքերով եւ քաղցրաբոյր ծաղիկներով։

Հրեշտակը մտախոհ կանգ կ'առնէ, ապշած՝ պարմանուհիի անմեղութեան ու սիրոյն առջեւ։

Մինթէ անհրաժե՞շտ է, որ ես դարձեալ վիշտ մը առթեմ այս մաքրասիրտ վշտակիր հոգւոյն, — կ'ըսէ ան ինքնին. — սակայն՝ թող ըլլայ. մաքուր հոգւոյն մէջ՝ տառապանքը զուարթօրէն կը ծաղկի։

Ու գայիսոնը կը գպցընէ երկրին վրայ, եւ այն փոշիին մէջէն, ուր կանգնած էր ան, կը սկսի սողալ առաջին թրթուրը։ Նոր ծին սողունը անմիջապէս կը սկսի իր շուրջը գտնուող բոյսերը, ու յետոյ նաեւ մօտակայ ծառերուն տերեւներն ու ծաղիկները կրծել։

Քիչ մը ետք, Միրզան իր պարտէզը մտնելով, չափազանց կը վախնայ, երբ իր ծաղիկներն ու թարմահաս ծառերուն տերեւները կրծուած ու կիսատ վիճակի մը մէջ կը տեսնէ։ Նամանաւանդ, աւելի յառաջանալով, երբ, բարուրնակի մը վրայ մինչ այն ատեն չտեսնուած կրծող ծնօտներով կենդանի մը կը նկատէ, իր երկիւղը կը կրկնապատկուի, եւ եղբօրը Սէթին՝ քով կը վազէ. — Եկէ՛ր, որ տեսնես, կ'ըսէ Միրզան անոր, — օձ մը անգթաբար ծառերս կը մերկացնէ իրենց կանաչազարդութենէն։ Ան հիմա, հոն բարուրնակի մը վրայ փաթաթուած կը կենայ։

Միասին պարտէզ կը մտնեն, եւ Սէթ թրթուրը տեսնելով կ'ըսէ.

— Զէ՛, Միրզա. այս կենդանին այնքան ահաւոր բան մը չէ, ինչ որ թուեր է քեզ քու երկիւղիդ մէջ։ Օձը իր մարմնոյն վրայ կը սողայ, մինչդեռ սա՝ ոտքեր ունի եւ ոչխարներու պէս տերեւներով կը սնանի։ Հիմա պիտի ոչնչացնեմ զայն։

Այս ըսելով Սէթ կը ցնցէ ծառը եւ թրթուրը բարուրնակէն վար կ'իյնայ։

— Զէ՛, մի՛ սպաններ, — կը խնդրէ Միրզան. այս կենդանին չի գիտեր թէ այս պարտէզը իմս է, եւ թէ՝ իմ ուրախութիւնս է ան։ Մի՛ սպաններ զինքը, ես անոր առատ սնունդ պիտի տամ որ չփճացնէ իմ պարտէզս։

— Սակայն երկրիս բոլոր անասունները մեր իշխանութեան ներքեւ կը գտնուին, անոնց ինչ որ ուզենք կրնանք ընել, — կ'ըսէ Սէթ։

— Միշտ լաւ է որ իրենց հետ բարեսիրաբար եւ մեղմօրէն վարուինք, քան թէ ոսոխի պէս, — կը պատասխանէ Միրզան, — թող որ ապրի ան։

Յետոյ, Միրզան թրթուրին շուրջ փոքր բակ մը կը շինէ, եւ ամէն առտու երեկոյ ծաղիկներ ու տերեւներ կու տայ անոր աւելի՝ քան ինչ որ կրնար ուտել։

Երբ երկնառաք հրեշտակը այս բանը կը տեսնէ, դարձեալ խորապէս կ'ազդուի ու կ'ըսէ. — Մարդ, իրրեւ ստուծային բնութիւն՝ բոլորովին կորսուած չէ։ Ան ալ ուրեմն կրնայ իր թշնամիները սիրել, եւ չարութեան փոխարինել բարութեամբ։

Վայրկենական խորհրդածութենէ մ'ետք կը յարէ ան. — Զէ՛, բարիքը գերազանցապէս գեղեցիկ գործով մը պէտք է վարձատրել։ Ու կը գպցընէ գայիսոնը թրթուրին, եւ կենդանին՝ բոպէապէս կ'իւրացնէ զարմանահրաշ յատկութիւն մը – պատրաստել՝ ինք իր սեփական շիրիմը։

Այս բանը տեղի կ'ունենայ իրիկնադէմին։

Հետեւեալ օրը, առտուն կանուխ, Միրզան պարտէզ կը մտնէ, եւ փոքր բակէն ներս նայելով հոն չի կրնար տեսնել թրթուրը։

— Ո՜հ, անշուշտ կը քնանայ տակաւին, — կը խորհի պարմանուհին, — ես առանց զինքն արթնցնելու, իրեն համար ցօղաւէտ տերեւներ ու ծաղիկներ պիտի քաղեմ։

Ու ամենամեծ հոգածութեամբ կը սկսի թրթուրին ամենօրեայ սնունդը պատրաստել։ Բարիք գործելով թրթուրին, Միրզան զայն ալ կը սիրէր, ինչպէս՝ իր ծաղիկներն ու ծառերը։

Երբ Միրզան իր հաւաքած տերեւներով ու ծաղիկներով կը մերձենայ թրթուրին գտնուած տեղը, հոն, փոխանակ անոր, կը տեսնէ փայլուն ու գեղեցիկ խոզակ մը, յար եւ նման՝ արծաթաթոյր ամպիկի մը։ Ան կանգ կ'առնէ զարմացմամբ. յետոյ կը կանչէ հայրը, մայրը ու ամբողջ տնեցիները ու կ'ըսէ անոնց.

— Տեսէ՛ք, ի՜նչ զարմանալի արարած մըն է եղեր իմ սնուցածս. հիմա ան մեռած է ու կը պառկի այս շիրիմին մէջ։ Ո՛վ գիտէ թերեւս դարձեալ կը վերակենդանանայ...

Այսպէս կ'ըսէ Միրզան, առանց գիտնալու, թէ իր այդ խօսքը մարգարէական յայտնութիւն մըն է։

Իր հայրը՝ Ադամ՝ կը յարէ.

— Ոչ ոք գիտէ այդ բանը։ Սկիզբն եւ վախճանը ծածկուած են մարգկային տեսութենէն։ Փոխադրենք այս զարմանալի արարածին շիրիմը մեր տան մէջ։

Ու անոնք թրթուրին գիակը կը փոխադրեն իրենց բնակարանին մէջ։

Ու այսպէս, կը պառկի այդ անծանօթ բնակարանին մէջ, յիշեցնելով մահը՝ բարեսիրտ Աբէլին։

Ադամ մը, երբ ամէնքը հաւաքուած էին տան մէջ, յեղակարծուստ՝ բան մը մեղմիւ կը թրթռայ, ու փոքրիկ շիրիմը ինքնիրեն կը շարժի։ Ամէնքը կու գան անոր քով եւ ակնկառոյց կը սպասեն թէ ինչ տեղի պիտի ունենայ։ Ահա, յանկարծ արծաթաթոյր շիրիմը կը բացուի, եւ անոր մէջէն դուրս կ'ելլէ կենդանի արարած մը՝ զոյգ երկնակապոյտ թեւերով։ Բացուած խոզակին վրայ արիւնի պէս կարմիր կաթիլ մը կը մնայ։ Անմիջապէս յետոյ նորածին կենդանին իր թեւերը կը շարժէ, եւ թեթեւօրէն կը թռչի դէպի քաղցրաբոյր ու ծաղկազարդ ծառերը։

Այն ատեն, նախնի մարդոց սրտերը սըրբազան հմայքով մը եւ ուրախութեամբ մը կը լեցուին, եւ անոնք կը խորհին իրենցմէ եղած առաջին մեռեալին համար։ Կը բացուին իրենց հոգեկան աչքերը, եւ Աբէլին կերպարանքը՝ յաւիտենապէս ողջ կը թուի իրենց։

(Թրգմ. Պուլկարերէնէ) Կ. Պ. Լ.

digitised by A.R.A.R.@